REFLEXE NAD PŘÍSTUPEM ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR K POVINNOSTI VYKLÁDAT A APLIKOVAT ČESKÉ PRÁVO EUROKONFORMNĚ

Prof. JUDr. Richard Král Ph.D., LL.M., DSc.[48]

1. Úvod

Povinnost k eurokonformnímu výkladu národního práva neboli povinnost aplikačních orgánů členských států EU vykládat a potažmo aplikovat vnitrostátní právo v souladu s právem EU dovodil Soudní dvůr EU[49] (dále jen „SD EU") jako unijní povinnost, která je inherentní unijnímu principu loajality zakotvenému v čl. 4 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii.[50] Tato unijní povinnost v sobě zahrnuje povinnost jak k prostému, tak k nápravnému eurokonformnímu výkladu. První z nich obnáší povinnost vnitrostátních aplikačních orgánů nevykládat vnitrostátní předpisy, které jsou plně slučitelné s právem EU, jinak než eurokonformně. Druhá z nich pak obnáší povinnost vnitrostátních aplikačních orgánů vykládat eurokonformně vnitrostátní předpisy, které ještě nejsou plně slučitelné s právem EU. Jde tak vlastně o povinnost vnitrostátních aplikačních orgánů napravit neúplnou unijní slučitelnost dotčených vnitrostátních předpisů jejich novým – eurokonformním výkladem. Povinnost k nápravnému eurokonformnímu výkladu přitom vnitrostátní aplikační orgány mají v maximální míře, tj. pokud tomu nebrání některá z mezí povinnosti k nápravnému eurokonformnímu výkladu jako je např. *contra legem* mez.[51]

Aktuální přístup Ústavního soudu ČR (dále jen „ÚS ČR") k povinnosti k eurokonformnímu výkladu vychází ze dvou obdobných, jím formulovaných a již vícekrát uplatněných východisek. Podle prvního z nich „soudní moc má povinnost interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo eurokonformním způsobem, přičemž porušení této povinnosti je Ústavním soudem považováno za porušení čl. 1 odst. 2

---

[48] Autor je profesorem na katedře Evropského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy a členem Legislativní rady vlády ČR. E-mail kral@prf.cuni.cz.

[49] Věc 14/83 *von Colson a Kamann*, ECLI:EU:C:1984:153, body 26 až 28.

[50] Blíže KLAMERT, M. *The Principle of Loyalty in EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014, 352 s.

[51] Věc C-212/04 Adeneler a další, ECLI:EU:C:2006:443, bod 110. Blíže k mezím povinnosti k nápravnému eurokonformnímu výkladu KRÁL, R. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků.* Praha: C. H. Beck, 2014, kapitola VII/2.

ve spojení s čl. 10a a čl. 4 Ústavy, jakož i práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny".[52] Obdobně podle druhého „pokud obecný soud nezvolí eurokonformní výklad vnitrostátních předpisů, nerespektuje mezinárodní závazky České republiky plynoucí z jejího členství v Evropské unii (čl. 1 odst. 2, čl. 10a odst. 1 Ústavy), porušuje právo stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod".[53] Z obou citovaných východisek tak lze dovozovat, že ÚS ČR přistupuje k unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu jako k povinnosti, která je nejenom ústavně konformní, ale která je vlastně i plně ústavně garantovaná, protože její porušení považuje ÚS ČR za protiústavní.

Účelem tohoto příspěvku je poukázat na to, že výše uvedený přístup ÚS ČR k povinnosti k eurokonformnímu výkladu je potřeba poněkud korigovat, respektive koncepčně/systémově dotáhnout či dovyjasnit, aby nebyl systémově vadný. Zároveň si příspěvek klade za cíl blíže nastínit, jak by předmětná korekce, respektive koncepční dotažení tohoto přístupu mohly vypadat.

2. Hlavní nedotaženost přístupu ÚS ČR

Hlavní systémovou nedotaženost přístupu ÚS ČR k povinnosti k eurokonformnímu výkladu lze spatřovat v tom, že tento přístup, na rozdíl např. od přístupu ÚS ČR k unijní povinnosti národních soudů pokládat SD EU předběžné otázky výkladu či platnosti práva EU, explicitně nerozlišuje mezi jakýmkoliv a kvalifikovaným porušením předmětné unijní povinnosti.

Pokud jde o přístup ÚS ČR k unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky výkladu či platnosti práva EU, tak ÚS ČR konzistentně připomíná, že „jeho úkolem je ochrana ústavnosti, nikoliv dohled nad dodržováním unijním právem vymezených podmínek pokládání předběžných otázek obecnými soudy".[54] Na druhou stranu ÚS ČR opakovaně uvádí, že „za určitých okolností může nepoložení předběžné otázky v rozporu s právem Evropské unie zapříčinit i porušení ústavně garantovaných práv na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny) či na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny); nepoložení předběžné otázky může být rovněž porušením čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod".[55] ÚS ČR proto nepovažuje za protiústavní „každé nepoložení předběžné otázky, které je v rozporu s unijním právem, nýbrž pouze zásadní a kvalifikované pochybení při takovém rozhodování, nesoucí znaky svévole nebo libovůle",[56] tj. jen takové, které je i ústavně relevantní protože porušuje i čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 38 odst. 1 Listiny nebo čl. 6

[52] Např. nález ÚS ČR sp. zn. I.ÚS 945/20 z 16. 12. 2020, bod 33.
[53] Např. nález ÚS ČR sp. zn. II.ÚS 2778/19 z 5. 11. 2019, bod 18.
[54] Např. nález ÚS ČR sp. zn. II.ÚS 3432/17 z 11. 9. 2018, bod 22.
[55] Např. nález ÚS ČR sp. zn. II.ÚS 1854/20 z 18. 10. 2021, bod 56.
[56] Usnesení ÚS ČR sp. zn. IV.ÚS 1763/21 z 19. 10. 2021, bod 21.

Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V návaznosti na toto explicitní rozlišování mezi jakýmkoliv a kvalifikovaným porušením unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky výkladu či platnosti práva EU pak ÚS ČR blíže specifikuje ony určité okolnosti, za kterých považuje nepoložení předběžné otázky v rozporu s právem EU za kvalifikované, a tudíž porušující i čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 38 odst. 1 Listiny nebo čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Konkrétně ÚS ČR za kvalifikované porušení unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky považuje případy svévolného jednání, kdy „1. rozhodující soud posledního stupně měl sám pochybnosti ohledně správného výkladu unijního práva, přesto však předběžnou otázku nepoložil, 2. rozhodující soud se úmyslně odchýlil od ustáleného výkladu dané otázky Soudním dvorem, aniž by zahájil řízení o předběžné otázce, nebo 3. v situaci, kdy neexistovala (nebo zatím neexistuje) ustálená judikatura Soudního dvora k dané otázce nebo tato judikatura nepokrývá celou problematiku, a soud překročil míru svého uvážení a vyložil unijní právo bez položení předběžné otázky, ačkoli bylo třeba jednoznačně upřednostnit jiný názor na výklad či platnost unijního práva“.[57] Za kvalifikované porušení unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky považuje ÚS ČR i situaci, kdy by se rozhodující soud posledního stupně, kterému stěžovatel sám navrhoval položení předběžné otázky, „s takovým návrhem nevypořádal vůbec nebo by se s ním sice vypořádal, avšak jeho odůvodnění by bylo nesrozumitelné či zcela neudržitelné“.[58] Na rozdíl od přístupu ÚS ČR k unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky výkladu či platnosti práva EU, přístup ÚS ČR k povinnosti k eurokonformnímu výkladu explicitně nerozlišuje mezi jakýmkoliv a kvalifikovaným porušením této unijní povinnosti, a tudíž ani nespecifikuje ony určité okolnosti, za kterých je dané porušení kvalifikované, a tedy porušující i čl. 36 odst. 1 Listiny. Svědčí o tom hlavně to, že zatímco ve svém východisku k povinnosti k eurokonformnímu výkladu ÚS ČR uvádí, že porušení této povinnosti považuje za porušení čl. 36 odst. 1 Listiny, tak ve svém východisku k povinnosti pokládat předběžné otázky uvádí, že porušení této povinnosti považuje za porušení čl. 36 odst. 1 Listiny, popř. čl. 38 odst. 1 Listiny jen za určitých (kvalifikovaných) okolností.

Tím ale, že ÚS ČR explicitně nerozlišuje mezi jakýmkoliv a kvalifikovaným porušením povinnosti k eurokonformnímu výkladu, tak implicitně připouští, že za porušení čl. 36 odst. 1 Listiny lze považovat **každé**, nikoliv tedy pouze **kvalifikované**, porušení povinnosti k eurokonformnímu výkladu.

Toto explicitní nerozlišování, respektive implicitní připouštění nicméně potencionálně přináší řadu systémových rizik a nekoncepčností.

Předně potencionálně přináší zcela privilegovanou ústavní garanci unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu. Privilegované ústavní zacházení s touto unijní povinností ve srovnání s unijní povinností pokládat předběžné otázky, ale i s dalšími unijními povinnostmi, jako je např. povinnost přednostně aplikovat přímo

[57] Nález ÚS ČR sp. zn. II.ÚS 1854/20 z 18. 10. 2021, bod 58.
[58] Nález ÚS ČR sp. zn. II.ÚS 1854/20 z 18. 10. 2021, bod 57.

aplikovatelné právo EU se ale jeví jako nesystémové. Opravdu nevidím jediný přesvědčivý důvod, proč porušení unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu považovat za protiústavní vždy, a porušení jiných unijních povinností pouze za určitých (kvalifikovaných) okolností.

Dále potencionálně přináší, že ze strany ÚS ČR dojde ve vztahu k porušování povinnosti k eurokonformnímu výkladu k setření rozdílu mezi ochranou ústavnosti a dohledem nad tím, aby rozhodovací činnost obecných soudů byla plně v souladu s unijní povinností k eurokonformnímu výkladu. Opravdu opět nevidím jediný přesvědčivý důvod, proč by měl ÚS ČR zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů v případě jakéhokoliv jejich rozhodnutí nesouladného s povinností k eurokonformnímu výkladu, a nikoliv tedy pouze v případě jejich rozhodnutí zásadně (kvalifikovaně) nesouladných s touto povinností.[59]

V neposlední řadě potencionálně přináší, že se ÚS ČR (nesystémově) zcela neobejde bez součinnosti s SD EU v podobě položení předběžné otázky práva EU, neboť tato součinnost se v případě přezkoumávání úplné souladnosti rozhodnutí obecných soudů s povinností k eurokonformnímu výkladu, na rozdíl od přezkoumávání jen jejich kvalifikované souladnosti (vadnosti), může ukázat jako povinná.

Systémové dotažení přístupu ÚS ČR k povinnosti k eurokonformnímu výkladu, a to hlavně v zájmu zamezení výše uváděných rizik, respektive nekoncepčností se tak jeví namístě.

3. Systémové dotažení přístupu ÚS ČR

Systémové dotažení přístupu ÚS ČR k povinnosti k eurokonformnímu výkladu by mělo být založeno na explicitním rozlišování mezi jakýmkoliv a kvalifikovaným porušením této unijní povinnosti a v návaznosti na to na bližší specifikaci okolností, za kterých lze považovat porušení této povinnosti za kvalifikované a tudíž protiústavní. Jinak řečeno, přístup ÚS ČR k unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu by měl být analogický jeho přístupu k unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky výkladu či platnosti práva EU, protože pro rozdílný přístup ÚS ČR k oběma unijním povinnostem (ale vlastně ke kterýmkoliv unijním povinnostem), který potencionálně přináší výše uvedené systémové nekoncepčnosti není žádné systémové opodstatnění. Přístup ÚS ČR by tak měl být založen na přezkumu pouze toho, jestli přístup obecných soudů k povinnosti k eurokonformnímu výkladu netrpěl kvalifikovanými vadami. Neměl by tudíž být založen i na přezkumu toho, jestli jejich přístup k této povinnosti byl zcela správný, respektive bezvadný.

[59] Mám za to, že ze strany ÚS ČR došlo k zásahu do rozhodovací činnosti obecného soudu, aniž by tento soud rozhodl zásadně (kvalifikovaně) nesouladně s povinností k eurokonformnímu výkladu, např. jeho nálezem ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. III. ÚS 1996/13. Blíže KRÁL, R. Je unijní povinnost k eurokonformnímu výkladu i ústavní povinností? *Jurisprudence*. 2016, č. 4, s. 15–20.

Systémově dotažené východisko přístupu ÚS ČR k unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu by proto dle mého názoru mohlo a mělo být koncipováno např. takto:

ÚS ČR připomíná, že jeho úkolem je ochrana ústavnosti, nikoliv dohled nad dodržováním unijní povinnosti obecných soudů interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo eurokonformním způsobem. Na druhou stranu má ÚS ČR za to, že za určitých okolností může porušení unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu zapříčinit i porušení ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny). ÚS ČR tak nepovažuje za protiústavní každé porušení unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu, nýbrž pouze kvalifikované porušení., tj. jen takové, které je i porušením čl. 36 odst. 1 Listiny. Okolnostmi, za kterých považuje ÚS ČR porušení unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu za kvalifikované, a tudíž porušující i čl. 36 odst. 1 Listiny, jsou zejména případy svévolného jednání, kdy 1. rozhodující obecný soud zcela ignoroval povinnost k eurokonformnímu výkladu, ač její uplatnění zjevně připadalo v úvahu, 2. rozhodující obecný soud zjevně nerespektoval rozsah a jednoznačné meze povinnosti k eurokonformnímu výkladu, 3. rozhodující obecný soud přes jednoznačnou eurokonformní vyložitelnost předmětného vnitrostátního předpisu a přes jednoznačnou vyložitelnost unijního předpisu v souladu s kterým by měl být daný vnitrostátní předpis vykládán a aplikován, přesto takovýto vnitrostátní předpis vyložil a aplikoval neeurokonformním způsobem, 4. rozhodující obecný soud nerespektoval jednoznačné sjednocující stanovisko Nejvyšších soudů k otázce eurokonformního výkladu předmětného vnitrostátního předpisu, nebo kdy zjevně nerespektoval nálezy ÚS ČR či rozsudky SD EU relevantní k eurokonformnímu výkladu daného vnitrostátního předpisu.

V návaznosti na takto nebo obdobně koncipované východisko by se ÚS ČR tudíž měl zabývat pouze případy (stížnostmi), v nichž jde o kvalifikované porušení povinnosti k eurokonformnímu výkladu ze strany obecných soudů a ústavní stížnosti, v nichž jednoznačně o kvalifikované porušení této povinnosti nejde, by měl odmítat. Odmítat by tak měl zejména stížnosti, kdy není jednoznačné, jestli vůbec došlo k porušení povinnosti k eurokonformnímu výkladu, a to proto, že není jednoznačné, jestli eurokonformní výklad daného českého předpisu nenaráží na některou z mezí (zejména na *contra legem* mez), nebo proto, že není jednoznačný výklad samotného unijního předpisu, se kterým by se měl souladně vykládat předmětný český předpis.[60]

[60] Případem, kdy ze strany obecného soudu zjevně nešlo o kvalifikované porušení povinnosti k eurokonformnímu výkladu (protože v daném případě bylo sporné, jestli eurokonformní výklad zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, nenaráží na *contra legem* mez), a kdy přesto ÚS ČR ústavní stížnost na rozhodnutí obecného soudu neodmítl, byl případ uvedený v předchozí poznámce. Blíže KRÁL, R. Je unijní povinnost k eurokonformnímu výkladu i ústavní povinností? *Jurisprudence*. 2016, č. 4, s. 15–20.

4. Závěr

Stávající přístup ÚS ČR k unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu je nesystémový, respektive systémově nedotažený, a to zejména v kontextu přístupu ÚS ČR k unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky výkladu či platnosti práva EU. Pro to, aby ÚS ČR (třeba jen potencionálně) poskytoval dodržování té první unijní povinnosti vyšší úroveň ochrany než dodržování té druhé povinnosti, není žádné systémové opodstatnění. Přístup ÚS ČR k unijní povinnosti k eurokonformnímu výkladu by měl být analogický jeho přístupu k unijní povinnosti pokládat SD EU předběžné otázky. Měl by tudíž být založen na explicitním rozlišování mezi jakýmkoliv a kvalifikovaným porušením povinnosti k eurokonformnímu výkladu a v návaznosti na to na bližší specifikaci okolností, za kterých lze považovat porušení této povinnosti za kvalifikované, a tudíž protiústavní. Měl by tak být založen na přezkumu pouze toho, jestli přístup obecných soudů k povinnosti k eurokonformnímu výkladu netrpěl kvalifikovanými vadami. Neměl by proto být založen i na přezkumu toho, jestli jejich přístup k této povinnosti byl zcela správný, respektive bezvadný.

Abstract:
It is argued in the article that the approach of Czech Constitutional Court (CCC) to EU law obligation to EU law consistent interpretation of national laws needs to be refined in order to be conceptually coherent with its approach to EU law obligation of national courts to refer to CJ EU preliminary questions of interpretation or validity of EU law. While in the latter approach the CCC makes a distinction between whatever and qualified (arbitrary/manifest) breaches of the EU law obligation and consequently considers as unconstitutional only qualified breaches of the obligation, in the former approach the CCC does not make such distinction and thus implicitly considers as unconstitutional all the breaches of the obligation. It is submitted in the article that for the sake of conceptual coherency also the approach of the CCC to EU law obligation to EU law consistent interpretation of national laws should be based on a distinction between whatever and qualified (arbitrary/manifest) breaches of this obligation.

Key words:
obligation to EU law consistent interpretation; Czech Constitutional Court

Klíčová slova:
povinnost k eurokonformnímu výkladu; Ústavní soud ČR

VLIV OBČANSTVÍ EU NA ÚSTAVY EVROPSKÝCH STÁTŮ

Doc. JUDr. Magdaléna Svobodová, Ph.D.[61]

1. Úvod

Česká republika (ČR) je již více než 18 let členem Evropské unie (EU). Občané ČR jsou zároveň občany EU, mají řadu práv vyplývajících z unijního práva. Mezi nejdůležitější práva unijních občanů patří právo volného pohybu na území jiného členského státu, právo na rovné zacházení ze strany hostitelského členského státu či vybraná politická práva. Zejména politická práva unijních občanů, a to především právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu (EP) či v obecních volbách ve státě pobytu, mají nepochybně také ústavněprávní relevanci.

Ústava ČR[62] vznikala před 30 lety, tedy ještě před vstupem ČR do EU, k němuž došlo v roce 2004. Změna Ústavy ČR, jež měla umožnit členství naší země v EU, byla přijata v podobě tzv. euronovely ústavy (ústavního zákona č. 395/2001 Sb.[63]). Schváleny byly však jen nejnutnější změny, takže evropská úprava má v české ústavě jen minimalistický charakter. Ani zmiňovaná euronovela ani pozdější změny ústavního pořádku zatím nereflektovaly existenci občanství Unie, na rozdíl od řady jiných ústav členských států EU.

Tento příspěvek se zabývá otázkami, jak občanství Unie ovlivnilo ústavy členských států EU a zda by bylo vhodné *de constitutione ferenda* českou ústavu v tomto směru doplnit. Za účelem zodpovězení uvedených otázek budou srovnávány ústavy vybraných členských států EU a jejich evropských článků souvisejících s občanstvím Unie. Evropské úpravy v ústavách jiných států mohou sloužit jako inspirace pro českou ústavu. Autorka si pro komparaci zvolila 9 členských států z celkového počtu 27: Francii, Německo, Itálii, Španělsko, Finsko, Rakousko, Polsko, Slovensko a Lotyšsko. Uvedené země byly zvoleny proto, že jsou mezi nimi někteří zakládající členové Evropských společenství (Francie, Německo, Itálie) i země přistoupivší později, sousední státy ČR, země západní Evropy (Francie, Německo, Rakousko), východní Evropy (Polsko, Slovensko, Lotyšsko), jižní Evropy (Itálie, Španělsko) i severní Evropy (Finsko), členské státy větší i menší.

---

[61] Autorka je docentkou na katedře evropského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. E-mail svobodom@prf.cuni.cz. Číslo ORCID 0000-0003-2968-6854.

[62] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

[63] Ústavní zákon č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Autorka se snažila v maximální možné míře pracovat s originálním zněním ústav jednotlivých zemí. V některých případech ovšem bylo nevyhnutelné použít anglické překlady (zejm. v případě finské a lotyšské ústavy).

2. Občanství EU

Občanství EU bylo zavedeno před téměř 30 lety v roce 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva. Jedná se o zvláštní právní status občanů členských států vyplývající z unijního práva, který jim přináší určitá práva (nikoli však povinnosti). Soudní dvůr ve své ustálené judikatuře ambiciózně konstatuje, že status občana Unie je předurčen být „základním statusem státních příslušníků členských států".[64] Zatím tomu však není, ani nemůže být s ohledem na limity stanovené v primárním právu EU. Článek 20 odst. 1 Smlouvy o fungování EU (SFEU) totiž stanoví: „Zavádí se občanství Unie. Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie doplňuje občanství členského státu, nenahrazuje je."[65] Má tedy jen odvozený a doplňkový charakter ve vztahu ke státnímu občanství členských států. Občanství EU sice vykazuje některé shodné rysy se státním občanstvím, ale nelze je považovat za status podobný státnímu občanství.

Občanství Unie přináší občanům členských států některá práva nad rámec jejich státního občanství. Tato práva mohou požívat především (nikoli však výlučně) tzv. dynamičtí občané EU, tedy příslušníci členských států, kteří pobývají v jiném (hostitelském) členském státě. Práva unijních občanů jsou uvedena zejména v čl. 20 odst. 2 SFEU a v hlavě V. Listiny základních práv EU (LZPEU) nazvané „Občanská práva". Občanům EU je zaručeno právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států,[66] právo nebýt diskriminován na základě své státní příslušnosti v hostitelském státě[67] či politická práva, mezi něž patří zejména některá volební práva jako politická práva *par excellence*. Jedná se o právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu, a to v domovském státě či ve státě bydliště,[68] právo volit a být volen v obecních volbách ve státě bydliště.[69] Dosud nevyjasněná je otázka, zda mají občané EU také právo sdružovat se v národních politických stranách v hostitelském státě jakožto důsledek zavedení obou volebních práv. Tato otázka je pro Českou republiku velmi aktuální, protože o ní Soudní dvůr v současnosti rozhoduje v rámci řízení o žalobě Komise proti ČR.[70]

---

[64] Bod 31 rozsudku Soudního dvora C-184/99 Rudy Grzelczyk proti Centre public d'aide sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve, ECLI:EU:C:2001:458.

[65] Viz též čl. 9 Smlouvy o EU (SEU).

[66] Čl. 20 odst. 2 písm. a) SFEU, čl. 21 SFEU, čl. 45 LZPEU.

[67] Čl. 9 SEU, čl. 18 SFEU, čl. 21 odst. 2 LZPEU.

[68] Čl. 10 odst. 2 SEU, čl. 14 odst. 2 SEU, čl. 20 odst. 2 písm. b) SFEU, čl. 22 odst. 2 SFEU, čl. 39 LZPEU.

[69] Čl. 20 odst. 2 písm. b) SFEU, čl. 22 odst. 1 SFEU, čl. 40 LZPEU.

[70] Jedná se o řízení vedené pod sp. zn. C-808/21. Obdobné řízení je vedeno proti Polsku pod sp. zn. C-814/21.